

Täysistunto

Torstai 17.10.2019 klo 16.00—18.15

2.3. Suullinen kysymys lapsiperheiden toimeentulosta (Sofia Virta vihr)

Suullinen kysymys SKT 37/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Virta, Sofia.

Keskustelu

16.14 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Yhdenkään lapsen ei tulisi joutua elämään köyhyydessä, eikä yhdenkään lapsen tulisi joutua kasvamaan ilman kotia, silti moni lapsi joutuu.

Tänään vietämme YK:n kansainvälistä köyhyyden poistamisen päivää. Tänä yönä vietämme Asunnottomien yötä. Köyhyys ja asunnottomuus koskettavat lapsiperheitä myös meillä Suomessa. Hyvinvointiyhteiskuntamme ei voi toimia näin. Lapsena koettu köyhyys jättää jäljet, jotka haitallisesti voivat vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen. Meidän aikuisten tärkein tehtävä on pitää huolta siitä, että jokainen lapsi saa kasvaa ja kehittyä turvassa — leikkiä, unelmoida ja oppia, olla lapsia — sillä rahasta murehtiminen ei ole lasten tehtävä.

Kysynkin ministeri Kiurulta: miten tämä hallitus pitää huolta siitä, että jokainen lapsi tässä maassa saa tarvitsemansa tuet ja palvelut kasvaakseen ja kehittyäkseen turvassa?

16.14 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustoimeentuloa maksettiin tässä maassa vuonna 2018 lähes 57 000 lapsiperheelle. Se on todella paljon, koska me tiedämme samaan aikaan, niin kuin kysyjäkin tässä esitti, että tosiasia on se, että syrjäytymisriskit saattavat olla jopa ylisukupolvisia. Lapsuuden vaikeat taloudelliset olot saattavat kantaa myöskin sinne aikuisuuteen ja jopa kasautua seuraavalle sukupolvelle. Tätä kautta, jos lapsuuden perhe on saanut pitkään toimeentulotukea, lapsilla on todennäköisesti aikuisiässä alhaisempi koulutus, todennäköisemmin mielenterveysongelmia, teiniraskauksia ja myös omia toimeentulo-ongelmia. Siksi tärkeää on kiinnittää huomiota lapsiperheiden köyhyyden taustalla oleviin seikkoihin, nimenomaan niihin tekijöihin, joita yhteiskuntapolitiikalla voitaisiin nostaa, [Puhemies koputtaa] siihen, että myös vanhemmat löytäisivät paikan koulutuksen tai työllisyyden piiristä.

16.16 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Syntyvyys laskee useissa länsimaissa, mutta Suomessa tilanne on hälyttävämpi kuin muualla. Naapurimaamme Viro on onnistunut kääntämään kriittiseksi muuttuneen syntyvyyskehityksensä, ja lapsiperheiden asioita edistetään hyvin laaja-alaisesti. Lapsiperhe-etuuksia on nostettu merkittävästi, ja ne ovat menneet osin jo Suomen ohitse, vaikka palkkataso on edelleen selvästi alempi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2019 vp

Raha ei ratkaise asiaa, mutta osin se toimisi viestinä, että tavallisia suomalaisia perheitä arvostetaan. Monenlaiset paineet, lähtien siitä, että on muka ilmastoystävällistä olla lisääntymättä, kohtaavat nuoria aikuisia. Viron-malli eroaa selvästi Suomen politiikasta, samoin koko ilmapiiri, jossa virolaiset tuntuvat näitä asioita pohtivan.

Kysynkin hallitukselta: miksi emme tekisi kokonaisperheuudistusta, joka ottaisi selvästi huomioon Viron kokemukset ja lisäksi lopettaisi nuorten ihmisten perheiden pelottelun lasten ilmastovaikutuksilla?

16.17 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä keskustelu osoittaa hyvin myös sen, että varmasti jos joku kotikat-somossa miettii perheen perustamista, niin myös tämä keskustelu — millä tavalla eduskun-nassa asioihin suhtaudutaan — omalta osaltaan vaikuttaa siihen. Itse ajattelen niin, että ni-menomaan koko yhteiskunnan etu on se, että jokainen, joka vain suinkin voisi pyrkiä kohti toivottua lapsilukua, voisi sen tehdä. Näin yksinkertaisella asialla kuin ensi vuoteen varat-tavilla lapsettomuushoitojen mahdollistamisella yhä useammalle voidaan jo antaa täältä signaali siitä, että jokainen lapsi on tärkeä ja jokaisella pitäisi olla mahdollisuus toivottuun lapsilukuun, mutta myös yhteiskunnallinen keskustelu antaa osansa siihen, ollaanko edus-kunnassa sitouduttu arvostamaan jokaista, joka lapsia hankkii. Se on erittäin tärkeää, että me saisimme lapsia ja arvostaisimme sekä lapsia että heidän perheitään, ja siksi lapsistra-tegiassa jokainen poliittinen ryhmä saa nyt ottaa kantaa [Puhemies koputtaa] siihen, mitkä ovat parhaimmat välineet [Puhemies koputtaa] tämän tärkeän tavoitteen toteuttamiseksi. Työ on jo alkanut valmistelutasolla.

16.18 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä, että täällä keskustellaan tästä aiheesta, ja minusta on erittäin hyvä, että meillä näyttäisi olevan puoluerajat ylittävä yhteisymmärrys siitä viestistä, että halutaan tehdä mahdolliseksi, ku-ten ministeri Kiuruakin sanoi, että jokainen voisi tavoitella haluamaansa lapsilukua. Toisek-si yhteiskunnassa on tärkeätä myös se, että rakennetaan maata niin, että työn ja perheen yh-teensovittaminen on kohtuudella mahdollista, niin että se ei muodostu esteeksi. On todella tärkeätä, että viesti on myös se, että jokainen Suomessa syntyvä lapsi on arvokas, myön-teinen lahja ennen kaikkea tietysti perheelleen ja itseisarvollinen elämä mutta myös koko Suomen kansakunnalle ja yhteiskunnalle.

Tässä on mietitty näitä eri etuuksia ja myös kysymyksiä, joilla voidaan helpottaa per-heen ja työn yhteensovittamista, ruuhkavuosien arjen kanssa. Monet meistä omakohtaises-tikin sen tuntevat. Yksi asia, mistä me kokoomuksessa kannamme huolta tässä suhteessa, on, että viime vuosina, varsinkin kun kuntien lastenhoitopalvelua on muutettu niin, että tämmöistä erillistä kotiin tuotavaa on vähemmän, on kotitalousvähennyksestä [Puhemies koputtaa] tullut aiempaa tärkeämpi osa sitä pakettia, jolla ruuhkavuosina voidaan hankkia apua kotiin. Nyt hallitus on leikkaamassa kotitalousvähennystä, [Puhemies koputtaa] hei-kentämässä sitä. Onko tämä linjassa teidän lapsiperhepolitiikkanne kanssa?

16.19 Elinkeinoministeri Katri Kulmuni (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietenkin kun taloutta pidetään tasapainoisessa kunnossa, [Välihuutoja oikealta] niin kaik-ki ne päätökset eivät aina ole niin miellyttäviä, kuten tiedätte, mutta yhdessä niihin on si-touduttu. Ajattelen, että sehän on hirvittävän tärkeää, että suomalaiset kotitalousvähennys-tä käyttävät, ja kuten tutkimuksista tiedetään, suurin osa tavallisista suomalaisista työnte-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2019 vp

kijöistä ja tavallisista perheistä käyttää sitä noin puoleenväliin saakka. Elikkä ainoastaan hyvin pieni joukko suomalaisista suurituloisista on pystynyt käyttämään sitä koko kotitalousvähennystä, ja sehän säilyy valtaosalle kansalaisista aivan samanlaisena kuin tähänkin asti, [Kokoomuksen ryhmästä: Ei säily!] ja se on siis tämän asian taustalla. Suurin osa suomalaista käyttää sitä siihen noin puoleenväliin, 1 500 euroon, muistini mukaan, ja niitä kaikista suurimpia kotitalousvähennyksen tekijöitä ja saajia on huomattavan vähän.

16.20 Jukka Mäkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lapsilisän korotusten tulisi astua voimaan heti ensimmäisen lapsen kohdalla. Kun porkkana syntyvyyden lisäämiseksi luodaan tällä tavoin, luodaan parhaat mahdolliset edellytykset lisätä perheen perustamisen houkuttelevuutta vähentämällä taloudellisia esteitä.

Toimivassa yhteiskunnassa on oltava riittävästi sellaisia työpaikkoja, joilla tulee toimeen joutumatta turvautumaan sosiaalitukiin. Jatkuvat yt-neuvottelut ja työelämän yhä syvenevä epävarmuus vähentävät nuorten perheenperustamishaluja entisestään. Siksi onkin erityisen tärkeää, että huolehditaan Suomessa toimivien yritysten pysymisestä Suomessa. Jos vain verotamme lisää, loputkin yritykset ja työpaikat karkaavat pois täältä.

Arvoisa puhemies! Miten hallitus aikoo houkutella nuoria perheen perustamiseen nykyisessä epävarmassa taloudellisessa toimintaympäristössä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jahas, ja onkohan pääministerin sijainen, ministeri Kulmuni.

16.21 Elinkeinoministeri Katri Kulmuni (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja kiinnitti huomiota erittäin tärkeään asiaan, mikä liittyy vaikkapa työvoimapulaan ja siihen, kuinka nuoret perheet kokevat monenlaista painetta tällä hetkellä yhteiskunnassa. Olisi hirvittävän tärkeää, että työelämässä pystyisi käyttämään joustavasti jo niitä olemassa olevia perhevapaita, siihen kannustettaisiin, ja erityisesti asia koskee tietenkin nuoria isiä, että he uskaltaisivat käyttää niitä vanhempainvapaamahdollisuuksia, joita jo nyt on olemassa. Valitettavan pieni osa meidän nuorista isistä niitä loppuviimein käyttää, ja olisi siksi tärkeää, että työelämä myös muokkautuisi sallivampaan ja joustavampaan suuntaan tässä mielessä.

Tietenkin on tärkeää suomalaisten yritysten kannalta, että heillä on työvoimaa saatavilla, ja tilannehan on tällä hetkellä sen kaltainen, että monin osin maata kärsitään työvoimapulasta, ja tämä on tietenkin hallitukselle erittäin tärkeä asia pystyä taklaamaan, että näihin firmoihin saadaan tekijöitä, koska tällä hetkellä tilanne on erittäin vaikea monessa metalipajassa ja muissa työpaikoissa.

16.23 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsiperheitten toimeentuloon vaikuttavat, aivan niin kuin täällä keskustelussa on käynyt ilmi, etuudet ja myöskin palvelut ja esimerkiksi se, mitkä mahdollisuudet lapsella on harrastaa.

Silloin kun kristillisdemokraatit olivat aikoinaan hallituksessa, me olimme aikaansaamassa nimenomaan tämän lapsiperheitten verovähennyksen, lapsivähennyksen, [Eduskunnasta: Paljon velkaa!] ja täytyy sanoa, että jos katsoo tällä hetkellä eurooppalaisia maita, niin niissä monissa satsataan huomattavasti enemmän sekä verotuksellisesti että etuuksien kautta lapsiperheitten toimeentuloon — sellaisissa maissa, joissa toimeentulo on kuitenkin paljon alhaisempi kuin Suomessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2019 vp

Kristillisdemokraatit on esittänyt sitä, että maksaisimme ylimääräisen lapsilisän, 1 000 euron vauvarahan, siinä vaiheessa, kun uusi kansalainen tänne Suomeen syntyy. Se olisi valtiovallalta tervetulotervehdys tälle perheelle, joka joutuu alkuvaiheessa tekemään monia erilaisia hankintoja. Onko hallitus harkinnut sitä, että tällä tavalla me antaisimme syntymälahjan jokaiselle, joka Suomessa syntyy? Voisiko hallitus tätä miettiä, [Puhemies ko-puttaa] kun ensi vuoden budjettia täällä talossa käsitellään?

16.24 Elinkeinoministeri Katri Kulmuni (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä keskustelussa esiin on tullutkin, niin hallitusohjelman mukaisesti hallitus on kohdistanut nimenomaan lapsiperheköyhyyden vähentämisen kannalta keskeisimpiin toimiin ne parannukset, joita ensi vuoden budjetissa on: yksinhuoltajien aseman parantaminen, opiskelevien vanhempien aseman parantaminen, monilapsisten perheiden lapsilisän korottaminen.

Kaiken kaikkiaanhan keskustelu liittyy myös tietenkin siihen laajaan kuvaan, että kuinka Suomi olisi kannustava ja hyvä maa perheille tulevaisuudessakin eikä kohdattaisi sellaista huolta, mitä monella nuorella perheellä tällä hetkellä on. Tietenkin kaikista paras keino siihen, että lapsiperheköyhyys vähenee, on myös se, että yhä useampi isä ja äiti pääsee työn syrjään kiinni, joten sikäli tärkeää on myös työllisyyspolitiikan ja työpaikkojen sallivuus sille, että vanhempainvapaita käytetään erityisesti miesten osalta — mikä tälläkään hetkellä ei valitettavasti toteudu aivan kokonaisuudessaan — joten keskustelu syntyvyydestä on mitä suurimmassa määrin myös keskustelua nuorten isien mahdollisuuksista käyttää perhevapaita.

16.25 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsettomuus koskettaa syvästi niitä, jotka eivät voi saada lasta. Tiedän tämän kokemuksesta. Valinnan mahdollisuutta ei ole. Siltä ei ole suojattu, olivat tulot mitkä tahansa. Tästä ryhmästä me emme juuri täällä puhu. Lapsettomuushoidot ovat raskaita ja myös kalliita, varsinkin, jos ei saa hoitoja julkisessa terveydenhuollossa.

Ministeri Kiuru, te totesitte, että hallituksella on jonkinlaisia panostuksia lapsettomuuden hoitoon, ja kysynkin teiltä nyt: mitä hallitus tekee konkreettisesti tämän ryhmän eteen siten, että myös hekin voisivat nauttia siitä, että saisivat hoitoja helpommin, ehkä ikärajoja joustavammiksi, ja heidän psyykkinen hyvinvointinsa otettaisiin huomioon, koska lapsettomuus on hyvin surullinen ja vakava asia, ja tuntuu, että siihen on hyvin vähän panostuksia?

16.26 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän syvästi sitä tapaa, jolla esititte tämän kysymyksen, koska puhuitte monen sellaisen ihmisen puolesta, jolla ei ole mahdollisuutta osallistua näihin synnytystalkookeskusteluihin, jotka varmasti kyllä vetävät ihon välillä kananlihallekin — että kenellä on ja kenellä ei ole mahdollisuutta osallistua. Tältä osin sanon, että meidän ei pidä ketään pelotella, ei syytellä eikä osoitella. Jokainen varmasti Suomessa tekee osansa siinä, että me voisimme pärjätä syntyvyyden osalta maana paremmin.

Minusta kysymykseen oli aiheellinen nimenomaan siksi, että miten me tuemme. Itsekin tunnistan sen, [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä] että palveluiden osalta me emme riittävällä tavalla auta ihmisiä, jotka painiskelevat tämän asian ympärillä. Ensimmäistä kertaa saan olla mukana yli 12 vuoden jälkeen eduskunnassa siinä, että hallitusoh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2019 vp

jelmaneuvotteluissa saatiin lisää rahaa lapsettomuushoitojen toteuttamiseen, ja minusta se osoittaa [Puhemies koputtaa] ensi vuoden budjetista suuntaa nimenomaan parempaan siinä, että autettaisiin myös heitä, jotka eivät lapsia saa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt viimeinen kysymys tähän aihepiiriin. — Ensimmäisen kysymyksen esittää edustaja Slunga-Poutsalo.

16.27 Riikka Slunga-Poutsalo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsista puhuminen tässä salissa on aina tärkeää ja kannatettavaa. Käyty keskustelu on kuitenkin keskittynyt lähinnä jo olemassa oleviin lapsiin ja monilapsisiin perheisiin — mutta kun me tarvitsimme niitä uusia lapsia, niitä ensimmäisiä lapsia. Perheitä painostetaan lähettämään lapset yhteiskunnan kasvatettaviksi, ilmastonmuutoksen nimissä lietsotaan lapsivastaisuutta teemalla ”lapsen tekemättä jättäminen on ekoteko”, ja lapsen kanssa kotona olevia vanhempia pyritään syyllistämään valtion taloudellisesta tilasta. Ilmapiiri ei ole kovin lapsimyönteinen. Arvoisa hallitus: mihin toimiin ryhdytte oikeasti lapsimyönteisemmän ilmapiirin luomiseksi yhteiskuntaan?

16.28 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse ajattelen, että se, että tästä hallituksesta löytyy perheministeri, osoittaa jo suunnan niille asioille, mitkä ovat tärkeitä. On muistettava, että EU:ssa Suomen syntyvyys on tosiasiaassa pudonnut eniten tällä vuosikymmenellä; siltä osin kysymys on varsin aiheellinen.

Mutta ilmiö ei ole uusi. Kuulkaa, meillä on olemassa maakuntia, joissa väestömäärä on laskenut jo 19 vuotta, eikä kovin paljon ole lopautettu silmää. Minun pitää sanoa, että asia on niin, että tämä on yhteisen poliittisen päätöksenteon kohteena. [Sari Sarkomaa: Ministerin pitää kertoa ratkaisuja eikä ongelmia!] Meidän pitää katsoa yli vaalikausien ja tehdä yhteinen suunnitelma siitä, mitä tehdään. Nyt ensimmäistä kertaa ollaan tekemässä lapsistrategiaa, jossa politiikan toiminnan vaikutukset arvioidaan niin, että me pystymme tekemään sillä myös vaikuttavuutta seuraavillekin hallituskausille. Siltä osin ei pidä pelotella, niin kuin tässä äsken sanoin, ei pidä dramatisoida, mieluummin kääritään hihat ja tehdään näitä asioita ja päätöksiä yhdessä, kun se mahdollisuus nyt koko eduskunnalle tarjoutuu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja myös ministeri Andersson.

16.30 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus tekee paljon käytännön ratkaisuja sen lapsiystävällisemmän yhteiskunnan luomiseksi. Kuten olemme kuulleet, niin sen lisäksi, että panostetaan lapsiperheköyhyyden vähentämiseen ja panostetaan koulutukseen kaikilla asteilla — myöskin varhaiskasvatuksessa — sekä uudistetaan vanhempainvapaita, tehdään myöskin sellaisia ratkaisuja, jotka hyödyttävät kaikkia suomalaisia lapsiperheitä. Toisen asteen tekeminen kokonaan maksuttomaksi on yksi tärkeä esimerkki, ja toinen asia, mitä monet suomalaiset lapsiperheet pohtivat päivittäin, on harrastamisen korkea hinta. Tämän hallituksen yksi keskeisimpiä hankkeita lapsi- ja nuorisopolitiikan osalta tulee olemaan Suomen mallin luominen, jotta me pystymme nykyistä paremmin takaamaan kaikille suomalaisille lapsille mahdollisuuden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2019 vp

harrastaa maksutta koulupäivän yhteydessä, ja siihen osoitetaan myöskin merkittävästi rahoitusta, jotta me onnistumme tässä tärkeässä kansallisessa hankkeessa.

Kysymyksen käsittely päättyi.